

I zakoni su protiv spama

Neželjene komercijalne poruke poslate mejlom ili SMS-om, kao i telefonski pozivi, a posebno neovlašćena obrada ličnih podataka, spadaju u protivzakonita dela. Najveća količina neželjenih poruka stiže preko elektronskih sredstava komunikacije, iako su čak dva zakona upravo tome posvećena.

Srbija ima više zakona koji pominju zabranu slanja netraženih komercijalnih poruka, kao i ograničenja raspolaganja, obrade i upotrebe ličnih podataka. Međutim, odredbe tih zakona su malo poznate u javnosti, a i često se ne poštuju. Tako, npr. Zakon o oglašavanju u članu 9 kaže da „Oglasna poruka ne može da se uputi pojedinačno određenom licu, ako je ono jasno izrazilo volju da mu se ona ne upućuje... Zabranjeno je oglašavanje slanjem oglasnih poruka putem pozivnih sredstava sa i

bez ljudskog posredovanja, putem telefaks uređaja ili elektronskih poruka, bez saglasnosti primaoca oglasne poruke“. Zato firma koja vam, bez vašeg pristanka, šalje reklamne mejlove ili SMS-ove, može da dobije kaznu od 100.000 do 1.000.000 din.

Elektronsko spamovanje

Zakon o elektronskoj trgovini u članu 8 kaže: „Korišćenje elektronske pošte u svrhu slanja netražene komercijalne poruke, dozvoljeno je samo uz prethodni pristanak lica kome je takva vrsta poruke namenjena, u skladu sa zakonom“. Kazna za firme koje ovo ne poštuju je isto do 1.000.000 din. A Zakon o elektronskim komunikacijama u članu 118 konkretnije opisuje netražene poruke ili spam: „Korišćenje sistema za automatsko pozivanje i komunikaciju bez ljudske intervencije, faks uređaja, elektronske pošte ili drugih vrsta elektronskih poruka, radi neposrednog oglašavanja, dopušteno je samo uz prethodni pristanak korisnika, odnosno pretplatnika (primalac).“ Inspekcijski nadzor nad primenom ova dva zakona obavlja Ministarstvo spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija, preko tržišnih inspektora

i inspektora za elektronske komunikacije.

Opšti uslovi o registraciji naziva nacionalnih internet domena, koje je propisao Registar nacionalnog internet domena Srbije (RNIDS), ukazuju na to da korisnik .RS ili .CPB domena „... naziv nacionalnog internet domena ne registruje protivno načelu svesnosti, poštenja i dobrih poslovnih običaja, te da naziv internet domena neće svesno koristiti protivno ovim načelima“. Logično je da u poštenje i dobre poslovne običaje spada i poštovanje zakona, pa je i e-mail adresa (čiji je bitan deo naziv internet domena) sa koje se spamuje, ustvari njena protivzakonita upotreba.

Nedozvoljena obrada podataka

Zakon o zaštiti potrošača, u članu 25, kao oblik poslovanja koji se smatra nasrtljivim poslovanjem navodi i „višestruko obraćanje potrošaču, protivno njegovoj volji telefonom, faksom, elektronskom poštom ili drugim sredstvom komunikacije na daljinu, osim radi ostvarivanja potraživanja iz ugovora“. Dakle, čak i kada potrošači ostave trgovcu ili pružaocu usluge svoje lične podatke, ni tada te firme ne smeju da ih uznemiravaju stalnim pozivanjem ili slanjem poruka.

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, njegov član 8, kaže da obrada podataka koje neka firma ima o vama nije dozvoljena ako niste dali pristanak za obradu, ako se obrada vrši bez zakonskog ovlašćenja, ako se vrši u svrhu različitu od one za koju su podaci dati, ako je način obrade nedozvoljen... Ovaj Zakon ima mnoštvo uslova koji treba da budu zadovoljeni, pre nego što neka firma krene da obrađuje privatne podatke. Za sprovođenje ovog Zakona nadležan je Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Nažalost, postoje oni koje nekažnjeno preprodaju najrazličitije podatke o privatnim licima ili firmama, a najčešće e-mail adrese. ● *Lazar Bošković*

RNIDS, kao društveno odgovorna organizacija, želi da pomogne svojim korisnicima, čija je elektronska pošta stalno na meti spamera. Zato je, kao deo akcije za suzbijanje spamovanja, RNIDS pokrenuo inicijativu da se, u saradnji sa državnim organima, realizuju određene aktivnosti koje će uticati na formiranje svesti o razmerama ovog problema.